

מסורת הש"ס

(א) כפי' איתא: אלא אפי' דק"ס, וכן הוא ביצמות לא: גיטין ע"א, א וי"ע. מוס' יצמות לא: ד"ה דחו וי"א, ונבמ' גלגלני לא מוכר רב נחמן אלא רב בר רב הונא הוא דקאמר וזל אימי תלתא וכו' וי"ל דגרס' מוס' היה ק' כגווי' דהתם מימי סוף הסוגיא לג' דל"ל לאו מי איתמר עלה וכו' אמר רב נחמן וכו' קאמ קסה.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכן מודעת וכו' דעו לנכ שמיכיה או כ"ל ותיבת ו' נחמק:

מוסף תוספות

א. דומיא דספר המקנה בענין גיטין ע"א. כדאמרינן (מנחות קג:) כל שאין ראוי לביאה בילה מעכבת בו. מוס' יצמות לא: ג. מה בכך, יביא שטור בב"ד. מנחות כ. מודע' וי' ויתן. א. ד[ע]ד אחד כסכת ועד אחד בעל פה אין מצטרפין דמשמע הא שנים בשטר אפי' בשתי אגרות מצטרפין. מוס' מנחות: כ. ועי"ש מה שכתב מוס' ע"י. ה. ונלתיירין א' דהוסי' י"ל ד[וסר]א אפי' שחקנת חמישי היא שותעיל המחאה בלא דעת המחזיק, מ"מ צריך דעת המערער אפי' דאגן הסודי ודנא ליה שיכתבו מ"מ דעת חד מנייהו בעינן קמ"ל דמועיל לראיה אפי' שנכתב שלא מדעת שניהם. שיעמיק כסס מוס' ה"א. א. אלא ה"ק קנין הרגיל בפני שנים אפי' לומר כתובו. מוס' קידושין סה: ד. וכו' האי גזונא מילאט ושיכחא הוא שאין בגורן אלא עבדיו וקדוהי. וי"ן. א. [ד]מסתמא כל כמה דלא הדר בית רוצה הוא שיכתבו. מוס' סנהדרין ט: ד. דהא רב נחמן ס"ל כשמואל בפ"ק דסנהדרין (ג.) דשנים שדנו סבר דקיום שטרות בשלשה. מוס' מנחות כ. עיין רשב"ם בסוגיין בע"כ בד"ה גלוי מילתא.

וכן מודעא בפני שנים. מי שאנסוהו למכור וליתן את שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים צריך להודיע קודם לכן לשני עדים ולומר דעו לכם שמכירה (א) זו או מתנה של עדה זו שאני רוצה לעשות לפלוני שלא ברצון נפשי אעשה כי אונסני ומכריחני בעל כרחי ולא יהיה ממש בזהו שטר שאעשה והיום או למחר תבענא ליה דינא ומרענא לשטרא אפומייכו שמסרתי מודעא לפניכם קודם שנעשה השטר. ודוקא קודם כתיבת השטר אבל אחרי כן אין המודעא שזה כלום דאם כן כל השטרות שנעולס כשיחטרו אחר שנעשו ונמסרו כשטרות יבא לפוסלן: ואין צריך לומר כתובו. שטר מודעא. כללל דמילתא כל מידי דזכות הוא לו אין העדים צריכין לטעול הימנו רשות. והא דלא כילי ותני להו ולימא מחאה ומודעא וקנין בפני ב' ואין צריך לומר כתובו היינו משום דרבא קאמר להו משמיה דר"נ ולא צדח יומא שמעיניהו אלא כל מילתא שמעה בנפשי ונפשיה והדר חצריניהו רבא כחדל כסדר כמו ששמען. והיינו דכתבינן ביטול מודעי בשטרי מכירה ומתנה דמעמה לא תועיל המודעא כדמוכח בעריכין בפרק האומר כסופו (דף כה:)

בני גט דמנהי ביטול המודעות והוא הדין לכל השטרות: הודאא בפני ב'. אדם שמודה לחבירו בפני ב' שחייב לו מנה ז"ל כתובו ש"סוה הלוה לכתוב לו שטר למלוה לעדות דכל שעה שירצה לגבות חובו יוציא שטרו על הלוה אבל שלא ברשות לזה אין כותבין דחוב הוא לו וכיון דעל הלוה לכתוב והוא לא נזהר איכא למימר דלא ימחא ליה לעשות חוב שחייב מלוה בשטר דעד השתא הוא מלוה על פה ואע"ג דהודה בפני עדים נאמן הוא לומר לא שעה שירצה פרעתי דק"י"ל (לקמן קט.) המלוה לחבירו בעדים א"ל לפרעו בעדים ועכשיו כשם צידו שטר אין הלוה נאמן לומר פרעתי אלא א"כ יציא עדים שפרע בפניהם אפילו הוציא המלוה על הלוה כתב ידו של לזה שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שיש בו עדים: קנין. סודר על כל דבר בפני ב' ולא בעי תלתא. ומשום דגבי קיום שטרות אמר ג' הוצרך לפרש בכל הי דדי בשנים: ואין ז"ל כתובו. כדמפרש טעמא לקמן: קיום שטרות בג'. מי שיש לו שטר על חבירו ומושה שמה ילכו העדים למדינת הים או ימותו וכשיצא לגבות חוב הכתוב בשטר יטעון הלוה כי פרעו הוא או מוויף הוא ויטערך לקיים שטרו בנדים המכירים חתימת ידי עדים שבשטר ולא ימנא כילד יעשה הולך לב"ד ומביא העדים עמ'ן ומעידין על חתימת ידיהן בפני ב"ד והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימת העדים במוחזק תלתא כחדל הוינא ונפק שטרא דא קדמנא ואחו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידיהו ואישרוהי וקיימנוהי כדחיו וחותמים בו ג' הדיינים והוא הנפק וגם אשתרא דדייני. ולכך צריך ג' דשנים שדנו דיניין דין אלא שנקראין ב"ד חלוק בנסהדרין (דף ג.) והכא אפי' דיעדד נמי לא דא"כ מה יש בין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעידים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהם ג' והן ב"ד זו עדות גמורה שהעידו על חתימת ידן לפני ב"ד והכשירו ב"ד את השטר ועכשיו חותמין ב"ד בשטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין: אמר רבא אי קשיא לי. כלל הכך דיינא דאמר לי רב נחמן גבי קנין לחדו הוא דקשיא לי האי קנין למאי מדמי ליה רב נחמן אי כמעשה ב"ד דמי ומשום דדומה לדין של דיינין שמוציאים מזה ונותנין לזה ואף עדי קנין ע"י עדותן שרואין בקנין יוצא ממון או בשעת הקנין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דדמי למעשה ב"ד קאמר ר"נ אין ז"ל כתובו אלאמא א"ש"ג דחוב הוא למקנה לכתוב שטר וליפות זכותו של קונה אפי"ה כותבים העדים בלא רשותו כדין כל מעשה ב"ד שכתב ב"ד יפה והפקירן הפקר לכתוב כל הנעשה בפניהן וא"כ ליצעי ג' כקיום שטרות: ואי לאו כמעשה ב"ד דמי. ומשום הכי קאמר דגבי ב' אמאי אינו ז"ל כתובו והלא חוב לו לכתוב בלא רשותו: לעולם לאו כמעשה ב"ד. דהא ודאי סהדותא בעלמא הוא ומשום הכי סגי בב'. דספס קנין לנתיבה עומד. משום דאין לאחר קנין כלום דהיוו דמקנה ליה כסודר בפני עדים וממרה להקנותו מיד ואינו מחדשו עד שלך וימסוך במטלטלין וא"כ ויחזיק בקרקעות מתכוין הוא להקנותו בעין יפה ומסתמא רוצה שיכתבו לו כדאמר בכתובות בפ' אע"פ (דף נה.) אמר לעדים כתובו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה כשיצאו לכתוב השטר שנה חזר דספס קנין לנתיבה עומד אבל לא קנו מיניה איכא למ"ד התם צריך לאימלוכי ביה ואע"ג דליוס בדיא לכתוב לו: אמאן דלא זייס דינא. סרבן כדין דאי ציית דינא לימא ליה לא אגיתם דאי קאנים לך אמאי לא תבעת ליה דינא: אפי' עלי ועליך. דלייתמין דינא רחוי לכתוב עלינו מודעא דזימנין דאין ב"ד מוזנין מיד: דלא

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

מ.

מדעת מוכר ושטר מתנה מדעת נותן ושטר מלוה מדעת א' לזה ועדות נמי לא חשיב דמפיהם ולא מפי כתבים ופירש"י בפ' החומש שלא יכתבו עדותן בציגרת וישלחו לב"ד וי"ל דתקנת חכמים היא שיהא חשוב עדות כדי לבטל החזקה בעדות כל דהו שצדבר מועט מבטלים החזקה דהא אפילו יתברר לנו שלא שמע

המחזיק מחאה מהני לבטל החזקה וגם במודעא תקנת חכמים היא להליל הנאנס וקיום שטרות נמי משום דמעשה ב"ד הוא וכל מעשה ב"ד נכתב שלא מרצון החייב ועוד אומר ר"י ששמע מן ר"ת שנוהגים לשלח העדים עדותם בציגרת לב"ד וחשיב עדות והא דדרשין בספרינו מפיהם ולא מפי כתבים לא אמא אלא למועטי דוקא אלס שאינו צר הגדה א' אבל רחוי להגדה אין הגדה מעכבת זו והא דאמרין בפ"ג דכתובות (דף כ.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אחר כמה שנים והוא שזוכר מעמ'ו אבל אין זוכר מעמ'ו לא א' היינו כשאנו מוציא כתב ידו בב"ד ועוד שמה עד אחד בכתב אין חשוב עדות

שאין שטר אלא בב' להכי לא מהני בזהיא דכתובות אפי' יוצא כתב יד אלא א"כ זוכר בראיית עדות וי"ע בזהיא דעד אחד בכתב בגט פשוט (לקמן דף קסה. ושם ד"ה אהר) וא"ת מאי קמ"ל דאין ז"ל כתובו פשיטא כיון דזכותו הוא ובמחאה איכא למימר דקייט ביה ואין ז"ל כתובו אגב אחריני ולא אמא לאשמועינן במחאה אלא שהיא בפני ב' אבל במודעא קשה למאי אילטרין וי"ל דאמא לאשמועינן דאע"פ שלא נזהר להם לכתוב והם כתבו שזה כשרה ולא מייחיו כשקרא דמסתמא לפיכך ממה או מסר מודעא בפניהם כדי שיכתבו: קנין בפני ב' ואין צריך ב'. אומר ר"ת דלא אמא למועטי שלא יהא חשוב קנין כשנעשה שלא בפני שנים דהא אמרינן בקדושין (דף סה:) דלא איצרו סכדי אלא לשקרי ואמרי' בפ' הובב (ב"מ דף מו.) גבי ה"ה עומד בגורן כו' ואי אמרינן מטבע נקנה בחליפין ניקניניהו ניהליה אגב סודר ומפרק דלית ליה סודר ולקניניהו אגב קרקע דלית לי' והא עומד בגורן קמני כשאנו שלו איכפל תנא לאשמועינן בגבדא ערטילאי דלית ליה כלום אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין ואי לא חשיב קנין בלא עדים לישינן דליכא עדים ועוד דפס"ק דסנהדרין (דף ג.) אמרו רבנן פשרה ביחד אע"ג דפשרה בעיא קנין כדמסיק התם: ואין צריך לומר בתרבו. וכותבין בלא רשותו כל זמן שלא חזר בו ומהו יכול לחזור בו כדאמרין לקמן קט. המוכר את הספינה (דף עו.) וכו' בשרה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשרה והא דאמרין בר"ש אע"פ (כמויות דף נה. ושם ד"ה כמו) כתובו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו דוקא משום דאמר להו כתובו דאפי' לא אמר להו נמי כדאמרין הכא אלא משום דבעי למימר לא קנו מיניה צריך לאימלוכי ביה אע"ג דאמר להו כתובו: קיום שטרות בשלשה. אע"ג דר"נ גופיה ס"ל כנסהדרין (דף ה.) ב' שדנו דיניהם דין קיום שטרות שאני כדפ"ה דאי ליכא אלא ב' מה יש בין קיום שטר לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהם ג' ניכר שהם ב"ד שהעידו עדים לפניהם על כתב ידם והכשירו השטר ודומה לפסק דין והא דאמרין בפ' ב' דכתובות (דף כ.) ושם ד"ה ודלמא ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכי למיכתב במוחזק תלתא הוינא וחד לימיהו ואמר ר"נ ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ודלמא ב"ד חלוק הוא דאמר שמואל ב' שדנו דיניהן דין דכתב ביה בי דינא דרבנן דבי רב אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו לא ששמואל סובר דקיום שטרות בשנים א' אלא ה"פ ודלמא רבנן דבי רב אשי סבירא להו בקיום שטרות כשמואל בעלמא אבל שמואל מצי סבר שפיר דקיום שטרות בג' אע"ג דבעלמא ב' שדנו דיניהן דין כמו ר"נ וא"ת דרב נחמן גופיה קאמר בב"מ (דף ל.) גבי עובדא דאיסור גיורא ורב ספרא עבד עסקא וכו' משמע התם דתרי לאו ב"ד מדקאמר ליה זיל אייתי לי תלתא דפלגת קמייחו א"נ תרי מגו תלתא וי"ל דהתם מיירי דלא עשאן ב"ד בפירוש אלא פלג קמייחו בסתם הלכך אי קמי תרי פלג נראה דלעשותן עדים נתכוין ואי קמי תרי פלג נראה דלעשותן ב"ד נתכוין אבל במקום שעשאן ב"ד בפירוש בשנים סגי וי"ע מוס' גיטין לב' ד"ה ורב נחמן:

אמאן דלא ציית דינא ב'. תימה מודעא דמאי אי דגיטין ודמתנה גלוי מילתא הוא דודאי הוא אנוס בשום ענין שאין יכול לבא לבית דין ואי דזיני והא אמר רבא לא כתבינן מודעא אזיני וכו' רבה ורב יוסף לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפרש ולשנויי כדפריך בסמוך אנהדרעי ועוד והא אבוי ורבא גופייהו דאמרי תרווייהו אפי' עלי ועליך א"כ לא איירי במודעא דזיני וכו' והוא מעשה דפרדיסא לא שייך הכא דאפי' ציית דינא פשיטא דכתבינן:

איכא

עין משפט
גר מצוה

בג א מיי פירא מהל' טוען הלכה א סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' קמו סעיף ה: צד ב מיי פ"י מהל' מכירה הל' א סמך עשין פכ טוע"ע ח"מ סי' רה סעיף א: צד ג מיי פירא מהל' מלוה הל' א סמך עשין נא טוען הל' ב סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' נט סעיף ב וסי' פא ס"ח וסעי' י ושינוי מה שכתב המ"מ בפ"ה מהל' מכירה הלכה ט: צד ד מיי פירא מהל' מלוה הלכה א סמך עש טוע"ע ח"מ סי' נט סעי' ג ועיין במ"מ פ"ה מהל' מכירה הלכה ט ובמ"מ סם ופטוש"ע ח"מ סי' קפט וסי' קא סעיף א: צד ה מיי פ"י מהל' עדות הלכה א סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' מו סעי' ג וסעי' ד: צד ו מיי פירא מהל' מלוה הלכה א סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' נט סעיף ג: צד ז מיי פ"י מהל' מכירה הל' ב סמך עשין פכ טוע"ע ח"מ סי' רה סעיף ה:

רבינו גרשום

אין צריך לומר. לעידם כתבו שביא ציווי ויכולין לכתוב שמיחה משום דזכותו הוא לו שכתבין. הודאא בפני שנים. ואמר אני מחויב מנה לפלוני. זה אין כותבין ואין אלא להו כתובו תפשו דחובו הוא לו: תפשו קנין משום דבר בעולם בפני שנים אין צריך לומר להם כתובו ומפרש לקמן: קיום שטרות. צריכים להעיד שנים בפני ג' בית דין על חתימת עדים: אמא קשיא לי. [ואן] דאמר רב נחמן בקנין אי כמעשה בית דין דמי דמה בית דין אין נמלכין וכותבין אף קנין נמי אין צריך לימלך בו העדים אם כן ליבצי ג' דומיא דב"ד אי כמעשה בית דין דמי אלא כהודאה דמי אמאי אין צריך וכו': דסתם קנין לנתיבה עומד. דאין לאחר קנין כלום: אלא אמאן דלא ציית דינא. אבל אי גברא דציית הוא לא כתבי' עליה: